

Mgr. Barbara Storchová, Ph.D.

Posudek diplomové práce

Autor diplomové práce: Tomáš Štáštka

Název diplomové práce: Stopy původní slovanské démonologie v dnešní době

Tématem práce diplomanta Tomáše Štáštky je slovanská mytologie a její vliv na pozdější vývoj představ o démonech a jiných nadpřirozených bytostech, formovaných v obecném povědomí zejména českou pohádkářskou tradicí.

V úvodu si diplomant klade za cíl prozkoumat, nakolik jsou démonické bytosti, tak jak je známe z českých pohádek, pozůstatkem původní předkřesťanské víry, a zároveň si klade otázku, proč se původní slovanská mytologie zřejmě zachovala v českém folklóru - a tedy v obecném povědomí - hlavně v podobě pohádkových bytostí, představujících jakési stopy slovanských představ o démonických bytostech, zatímco například panteon slovanských bohů český folklor ani obecné povědomí nikterak výrazně neovlivnil.

V prvních kapitolách práce se diplomant obšírně zabývá slovanstvím v jeho různých aspektech – nejprve nás seznamuje s psanými i archeologickými doklady, na jejichž základě je vůbec možno slovanské náboženství a slovanskou mytologii rekonstruovat, a poté pokračuje popisem základních prvků slovanského náboženství od původních pohanských představ o stvoření světa přes systém obětíšť a svatyní až k poměrně detailně popsanému panteonu slovanských bohů a způsobům jejich uctívání.

Následují kapitoly věnované vlastní démonologii, tj. popisu a jakési klasifikaci duchů a jiných nadpřirozených bytostí, vyskytujících se ve slovanské mytologii. Poté se diplomant věnuje rozsáhlému popisu kulturně-historického vývoje na územích obývaných Slovany, v němž zdůrazňuje proces christianizace, který postupně vytlačil původní pohanskou víru.

Nakonec se diplomant dostává k českému slovesnému folklóru. Ten popisuje prostřednictvím balad, pohádek a pověstí sebraných Karlem Jaromírem Erbenem a báchorek a pověstí sebraných Boženou Němcovou. Na tomto vzorku se pak pokouší vysledovat stopy původních slovanských představ o nadpřirozených bytostech.

V závěru se diplomant vrací k důležitosti christianizace v procesu přetváření lidových představ o nadpřirozených bytostech a naznačuje řešení oné úvodní otázky, tj. určité disproporce mezi tím, nakolik se v dnešním obecném povědomí zachovaly představy

o slovanských božstvech a nakolik naši představivost ovlivnily jiné bytosti slovanské mytologie.

Práce je psána poměrně čtivě, ale škodí jí určitá nejednotnost, kopírující rozdíly a přechody mezi jednotlivými styly používaných pramenů. Ke stylistické úrovni textu by bylo možno vznést více připomínek, jakož i k používání cizích slov, v menší míře také k rovině pravopisné a syntaktické.

Moje zásadnější výhrady se však vztahují ke dvěma věcem:

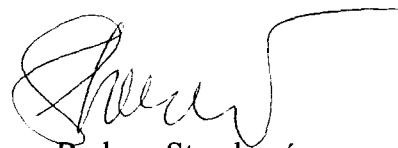
Jednak je to způsob práce s odbornou literaturou, zejména v rovině formální – ve smyslu místy dosti nezřetelného (někdy až nelogického) odkazování na zdroje, ale i v rovině jejího využití – ve smyslu často nekritického přístupu k ní a nedostatku vlastního vhledu.

Druhá výtku směřuje k malé provázanosti prvních devíti kapitol, vycházejících z jiných zdrojů a představujících nejrozsáhlejší část práce, s druhou částí (tedy následujícími třemi kapitolami), představující pokus o vlastní zkoumání folklóru. Tato druhá část, ve které zůstalo mnoho nabízejících se souvislostí neodhaleno, by vyžadovala mnohem větší propracování a skutečné hledání. (V celku práce působí určitou nevyváženost také přílišná obsírnost kapitoly o historickém vývoji, vzhledem k její malé návaznosti na podstatu tématu.)

V práci také poněkud postrádám plastičtější pohled na chápání a interpretaci fenoménu démonů a nadpřirozených bytostí obecněji – např. v antropologickém či psychologickém kontextu. Proto bych ráda požádala diplomanta o dodatečnou hlubší definici pojmů démon a démonologie, tak jak jsou používány v této práci, a o alespoň minimální uvedení těchto pojmů do některého ze zmíněných kontextů.

Práce diplomanta Tomáše Šťástky má i přes naznačené výtky hodnotu ve zvolení zajímavého, nepříliš prozkoumaného tématu a v dílčích pokusech o vlastní interpretaci některých pohádkových motivů.

Proto ji doporučuji k obhajobě a – vzhledem k uvedeným výhradám – hodnotím známkou velmi dobře.

Barbara Storchová

V Praze 30.1.2010